

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΣΤΟΧΟΣ 2^{ος}: *Η ευαισθητοποίηση κατά του ρατσισμού και της μισαλλοδοξίας και η προώθηση της ισότητας και του σεβασμού*

Η ξεκάθαρη εφαρμογή της αντιρατσιστικής πολιτικής του Υ.Π.Π. στη σχολική μονάδα, με τη λειτουργική συμπερίληψή της στο σχολικό πρόγραμμα και τη σύνδεσή της με την ευρύτερη πολιτική του σχολείου στην αντιμετώπιση ανεπιθύμητων συμπεριφορών, αλλά και η διαχείριση των ρατσιστικών περιστατικών με συνέπεια και σταθερότητα, συνδράμουν στη δημιουργία ενός σχολικού περιβάλλοντος, στο οποίο κάθε παιδί νιώθει καλά ανεξαρτήτως οποιωνδήποτε ιδιαιτεροτήτων του, και όπου σε αυτό δεν δαιμονοποιούνται άτομα που εμπλέκονται σε ρατσιστικές συμπεριφορές.

Η ανάπτυξη του *Κώδικα Συμπεριφοράς κατά του Ρατσισμού και του Οδηγού Διαχείρισης και Καταγραφής Ρατσιστικών Περιστατικών* από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, ανταποκρίνεται σε σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) προς όλα τα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Εισηγήση της Επιτροπής ήταν η καταπολέμηση του ρατσισμού και των διακρίσεων στο σχολείο μέσα από μια μόνιμη πολιτική, η οποία να περιλαμβάνει τη σύσταση ενός συστήματος παρακολούθησης ρατσιστικών περιστατικών, την υιοθέτηση μέτρων προστασίας των θυμάτων και της παιδαγωγικής, κατά βάση, διαχείρισης των περιστατικών, μέσα από την επιβολή αυστηρών και ανάλογων κυρώσεων και την υιοθέτηση ενός *Κώδικα Συμπεριφοράς Κατά του Ρατσισμού*. Η εκπαίδευση, ιδιαίτερα στο συγκείμενο της Κύπρου, έχει νομική, πρακτική και ηθική υποχρέωση να διατηρεί ένα εκπαιδευτικό και μαθησιακό περιβάλλον αγωγής των μαθητών/τριών, στο οποίο παρέχονται ίσες ευκαιρίες, χωρίς διακρίσεις και κανενός είδους αποκλεισμό, μακριά από συμπεριφορές και πρακτικές που προωθούν ή ανέχονται την ξενοφοβία, τον εξτρεμισμό και τον εθνικισμό.

Η πιλοτική εφαρμογή της αντιρατσιστικής πολιτικής, κατά τη σχολική χρονιά 2014-15, καθώς και η διευρυμένη εφαρμογή κατά τη χρονιά 2015-16, στο πλαίσιο του αντίστοιχου υπό έμφαση στόχου, συνοδεύτηκε από ημερίδες, εργαστήρια και μαθητικά συνέδρια, τα

οποία αποσκοπούσαν στην ευαισθητοποίηση των σχολικών κοινοτήτων σε θέματα ρατσισμού. Ο *Κώδικας και ο Οδηγός* έχουν ήδη ενσωματωθεί στην κουλτούρα αρκετών σχολικών μονάδων, όπου πλέον δεν περνούν απαρατήρητα ρατσιστικά περιστατικά και έχουν γίνει αρκετά βήματα στην προσπάθεια αναγνώρισης των πολλαπλών ρατσισμών που λειτουργούν με διάφορους τρόπους στο σχολικό συγκείμενο (π.χ. σε σχέση με την εμφάνιση, τις ικανότητες, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την κοινωνική τάξη, την καταγωγή κ.λπ.).

Κατά τη φετινή σχολική χρονιά 2016 -17, το ΥΠΠ εισηγείται όπως τα σχολεία εστιάσουν στην εφαρμογή του *Κώδικα και Οδηγού*, καθώς η αντιρατσιστική εκπαίδευση και η προώθηση της ισότητας και του σεβασμού λειτουργούν αποτελεσματικά μόνο σε πλαίσιο, όπου τα ρατσιστικά περιστατικά αναγνωρίζονται και αντιμετωπίζονται χωρίς εξαιρέσεις.

Η υιοθέτηση του *Κώδικα* και άλλων δράσεων για υλοποίηση της συγκεκριμένης πολιτικής θα πρέπει να διασυνδεθούν με τον 1^ο υπό έμφαση στόχο για τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και τη διαμόρφωση κουλτούρας συμπερίληψης στη σχολική μονάδα και σύνδεσής της με την ευρύτερη πολιτική του σχολείου στα θέματα αντιμετώπισης προβλημάτων συμπεριφοράς, οργάνωσης της ενισχυτικής διδασκαλίας για αλλόγλωσσους μαθητές και ενίσχυσης παιδιών που παρουσιάζουν προβλήματα Αναλφαβητισμού, όπως επίσης και σε θέματα που αφορούν στη Επαγγελματική Μάθηση των εκπαιδευτικών λειτουργών. Η εφαρμογή αντιρατσιστικής πολιτικής με συστηματική προσπάθεια και με συνέπεια προϋποθέτει ανάπτυξη ηγετικού ρόλου από μέρους της διεύθυνσης του σχολείου και ευρεία συζήτηση του θέματος με το διδακτικό προσωπικό, καθώς και λήψη αποφάσεων με βάση το συγκείμενο της σχολικής μονάδας.

Σημαντικά βήματα – εισηγήσεις κατά την πορεία αυτή:

1. Μελέτη του *Κώδικα και Οδηγού* από το προσωπικό του σχολείου και τακτικός αναστοχασμός σε σχέση με την εφαρμογή τους στη σχολική μονάδα.

2. Ουσιαστική εμπλοκή των ίδιων των μαθητών και μαθητριών στην οργάνωση της σχολικής ζωής και στην εφαρμογή του *Κώδικα* στην τάξη και το σχολείο, με στόχο την ολιστική διαχείριση των ανεπιθύμητων συμπεριφορών με συστηματική προσπάθεια και συνέπεια. Η πολιτική αυτή θα πρέπει να στοχεύει στην ένταξη και στην εκπαιδευτική στήριξη όλων των μαθητών/τριών, χωρίς εξαιρέσεις και περιορισμούς, αναγνωρίζοντας και αποκρούοντας κάθε ρατσιστική πρόκληση, με σεβασμό σε κάθε ιδιαιτερότητα σωματική, πνευματική, συναισθηματική και κάθε διαφορά γλώσσας, φύλου, εθνικότητας, θρησκείας, εμφάνισης.
3. Διασαφήνιση και επαναδιατύπωση των χαρακτηριστικών του ρατσισμού και των μορφών που μπορεί να πάρει αυτός στον σχολικό χώρο και διάκρισή του από άλλες μορφές βίας, καθώς και των ορίων ανάμεσα σε περιστατικά που είναι ρατσιστικά, εκφοβιστικά ή παραβατικά, με βάση την ορολογία που περιλαμβάνεται στο θεωρητικό υπόβαθρο στον *Κώδικα και Οδηγό*.
4. Εντοπισμός των πρακτικών/μηχανισμών που λειτουργούν στη σχολική μονάδα και ευνοούν ή παρεμποδίζουν την προώθηση της ισότητας και του σεβασμού (π.χ. τρόπος εκλογής ή και λειτουργίας των μαθητικών συμβουλίων, σύστημα αμοιβών και ποινών, ανάθεση υπευθυνοτήτων, οργάνωση και πραγματοποίηση εκδηλώσεων) και λήψη διορθωτικών μέτρων όπου εντοπίζονται λειτουργίες συστημικού ρατσισμού.
5. Διαθεματική προσέγγιση του Στόχου, μέσα από την αξιοποίηση των Δεικτών Επιτυχίας και Επάρκειας όλων των γνωστικών αντικειμένων με επιδίωξη την εφαρμογή βιωματικών και δημιουργικών παρεμβάσεων αντιρατσιστικής εκπαίδευσης.
6. Αφιέρωμα *Ημέρας κατά του Ρατσισμού και εξάλειψης των φυλετικών διακρίσεων* (21/3) με διοργάνωση σχετικών εκδηλώσεων, έτσι ώστε η ημέρα αυτή να αποτελέσει ευκαιρία *απολογισμού κι αναστοχασμού* των δράσεων για την προάσπιση των δικαιωμάτων όλων των παιδιών και την αποτροπή φαινομένων ρατσισμού και διακρίσεων, της ξενοφοβίας και της μισαλλοδοξίας μέσα στη μαθητική κοινότητα. Πιο συγκεκριμένα, η μέρα αυτή είναι δυνατόν να αξιοποιηθεί για απολογισμό της αντιμετώπισης των ρατσιστικών περιστατικών που εντοπίστηκαν στη σχολική μονάδα κατά τη διάρκεια της χρονιάς, δίνοντας

έμφαση στους παράγοντες επιτυχίας και αναγνωρίζοντας πιθανές αδυναμίες ώστε στη συνέχεια, η εφαρμογή της αντιρατσιστικής πολιτικής να καταστεί αποτελεσματικότερη.

7. Ανάπτυξη καναλιών επικοινωνίας μεταξύ της σχολικής μονάδας και όλων των γονέων, για να μπορέσουν να επιτύχουν τη συνεργασία με στόχο τη μείωση των ρατσιστικών περιστατικών.
8. Εμπλοκή όλων των γονέων στη σχολική ζωή (δραστηριότητες, σύνδεσμος γονέων) και ενημέρωση (έντυπη – ηλεκτρονική) στις κυριότερες γλώσσες του πληθυσμού του σχολείου.
9. Προώθηση παιδαγωγικών πρακτικών οι οποίες δίνουν ευκαιρίες για βιωματική μάθηση, βάζουν τα παιδιά στη θέση του άλλου και προωθούν την ενσυναίσθηση (π.χ. η έννοια του πρόσφυγα, η έννοια του fairplay), έτσι ώστε όλα τα μέλη της σχολικής κοινότητας να μάθουν να μη σιωπούν, να μην παραμένουν απαθή ή αδιάφορα και, κυρίως, να μη φοβούνται να ενημερώνουν τους αρμοδίους ή να καταγγέλλουν ανεπιθύμητα περιστατικά που μπορεί να διαπιστώνονται στην τάξη ή το σχολείο.
10. Προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των παιδιών (π.χ. μικτές ομάδες εργασίας), με στόχο την αλληλογνωριμία, την αλληλοϋποστήριξη, την εμπιστοσύνη, την κοινωνικότητα.
11. Παιδαγωγική διαχείριση των προβλημάτων ρατσιστικής συμπεριφοράς των παιδιών με ευκαιρίες για αναστοχασμό, αξιοποιώντας το σχετικό σκεπτικό του *Κώδικα*, έτσι ώστε να μάθουν να κρίνουν κάθε πράξη και σκέψη τους. Η ενδοσκόπηση, η κριτική σκέψη απέναντι στον ίδιο τους τον εαυτό, έξω από στερεότυπα και προκαταλήψεις θα πρέπει να είναι το βασικό όπλο κατά του ρατσισμού.

Ο στόχος είναι άμεσα συνυφασμένος με την εκπαίδευση για την ειρήνη καθώς και με τον διαχρονικό στόχο του «Δεν Ξεχνώ». Κατά συνέπεια, οι προσπάθειες μπορούν να εστιαστούν σε θεματικές οι οποίες να :

- Αναδεικνύουν τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ενσυναίσθησης, της πολυπρισματικότητας και της αλληλεγγύης.

- Να διεκδικούν, με ειρηνικά μέσα, μια Κύπρο απαλλαγμένη από την κατοχή.
- Προωθούν την επίτευξη της επανένωσης της πατρίδας μας και την ειρηνική συμβίωση μεταξύ όλων των κοινοτήτων.

Σημαντικά βήματα – εισηγήσεις κατά την πορεία αυτή:

1. Καλλιέργεια των στόχων του «Δεν ξεχνώ», μέσω της δημιουργίας ευκαιριών συζήτησης θεμάτων ειρηνικής συμβίωσης και συμφιλίωσης στον τόπο μας
2. Συμμετοχή σε επιμορφωτικά προγράμματα και προγράμματα Επαγγελματικής Μάθησης τα οποία θα προωθούν καλές παιδαγωγικές πρακτικές σε σχέση με τις αξίες των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ενσυναίσθησης, της πολυπρισματικότητας και της αλληλεγγύης.
3. Συναντήσεις / κοινές εκπαιδευτικές δράσεις μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων εκπαιδευτικών για αλληλογνωριμία και εμπέδωση της εμπιστοσύνης, η οποία αποτελεί επένδυση και συνεισφορά για το μέλλον της κοινής μας πατρίδας.
4. Ενθάρρυνση της συμμετοχής των παιδιών σε εργαστήρια και/ή σε δράσεις φορέων και οργανισμών που έχουν αναπτύξει δράση σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αντιρατσισμού, εκπαίδευσης για την ειρήνη, περιβαλλοντικής αειφορίας και προστασίας των δικαιωμάτων των μεταναστών.
5. Διοργάνωση δραστηριοτήτων για ανάδειξη του δικαιώματος των παιδιών όλης της Κύπρου και του κόσμου στην ειρήνη.
6. Φιλοξενία στο σχολείο/στην τάξη ανθρώπων που έχουν συμβάλει στην προώθηση της ειρήνης και της συμφιλίωσης στην Κύπρο (μέσα από το κοινό τους δράμα, τη συμβίωση ή την κοινωνική τους δράση) και οργανισμών που προωθούν την αποδόμηση στερεοτύπων και την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.